

به نام خدا

وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

(ایرانداک)

خلاصه گزارش طرح پژوهشی سازمانی

عنوان طرح پژوهشی

ارزیابی تأثیر پژوهش با رویکرد آلتمتریکس (مطالعه موردی: منتخبی از تولیدات علمی ایران نمایه شده در پایگاه اسکوپوس)

تاریخ شروع طرح پژوهشی	۹۷/۵/۱۶	تاریخ پایان طرح پژوهشی	۹۸/۵/۱۶
نام و نام خانوادگی مجری طرح پژوهشی	مهری صدیقی		
نام و نام خانوادگی همکاران طرح پژوهشی	-		

درباره طرح پژوهشی

با توجه به رشد روزافزون استفاده از وب اجتماعی و ابزارهای آن به عنوان بستر انتشار برون دادهای پژوهشی و ارتباطات علمی، ضرورت ارزیابی و داوری کیفیت آن دسته از پژوهش های علمی که از طریق این بستر منتشر می شوند، بیش از پیش وجود دارد. از آنجا که مطالعات انجام شده در سطح کشور پیرامون ارزیابی تأثیر پژوهش ها اکثراً مبتنی بر شاخص های علم سنجی بوده و عملکرد تولیدات علمی پژوهشگران کشورمان در حوزه های موضوعی مختلف، با استفاده از شاخص های دگرسنجی (آلتمتریکس) کمتر مورد بررسی قرار گرفته است، این پژوهش که یک مطالعه کاربردی است، با هدف اصلی بکارگیری شاخص های جایگزین (آلتمتریکس) به عنوان راه حلی برای بررسی اثرگذاری فعالیت های پژوهشی در رسانه های اجتماعی انجام شده است. همچنین در این مطالعه میزان پوشش دو نمونه از ابزارهای ارائه دهنده خدمات دگرسنجی یعنی: آلتمتریکس اکسپلورر و پلام آنالیتیکس در ارائه شاخص های جایگزین مورد تحلیل و مقایسه قرار می گیرد. با استفاده از اطلاعات ارائه شده توسط این ابزارها میزان تأثیر پژوهشگران ایرانی در دو حوزه موضوعی علوم اجتماعی و علوم کامپیوتر (نمایه شده در پایگاه اسکوپوس) در یک بازه زمانی پنج ساله (۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ میلادی) ارزیابی می شود. در این راستا علاوه بر شناسایی اثرگذارترین پژوهش ها در حوزه های مختلف علمی بر مبنای شاخص های دگرسنجی، میزان حضور مقالات پژوهشگران ایرانی در رسانه های اجتماعی و چگونگی تأثیر عوامل مختلف از قبیل (همکاری علمی و دسترسی آزاد مجلات)، بر این میزان مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است. همچنین ارتباط بین فعالیت آلتمتریک و کیفیت مجلات پژوهشی مورد مطالعه نیز بررسی شده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک مطالعه کاربردی است که به روش اسنادی (کتابخانه ای) و با استفاده از شاخص های دگرسنجی (آلتمتریکس)

و علم‌سنجی انجام می‌شود. جامعه پژوهش شامل مقاله‌های منتشر شده پژوهشگران ایرانی در حوزه‌های موضوعی علوم کامپیوتر و علوم اجتماعی است که در بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ در پایگاه استنادی اسکوپوس نمایه شده‌اند و به دلیل دارا بودن شناساگر شیء دیجیتال (DOI)، امکان رصد فعالیت آلت‌متریک آنها وجود دارد. برای بررسی حضور و میزان انتشار بروندهای پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی و نیز سنجش میزان تأثیر آنها، از شاخص‌های دگرسنجی (سنجه‌های مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی) و از اطلاعات برخی از مهم‌ترین ارائه‌دهندگان خدمات آلت‌متریکس از قبیل آلت‌متریکس اکسپلورر و پلام آنالیتیکس استفاده شده است. همچنین ارتباط عوامل مختلف از قبیل (همکاری علمی پژوهشگران و دسترسی آزاد مجلات) با میزان تأثیر بروندهای مورد مطالعه و نیز ارتباط بین فعالیت آلت‌متریک و کیفیت مجلات پژوهشی با استفاده از آزمون‌های همبستگی مناسب مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌های طرح پژوهشی

یافته‌های پژوهش نشان داد میزان حضور مقالات پژوهشگران ایرانی حوزه علوم اجتماعی در رسانه‌های اجتماعی حدود ۱۲ درصد و در حوزه علوم کامپیوتر تنها حدود چهار درصد از مجموع مقالات بازبایی شده را تشکیل می‌دهد. مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی منتشرکننده مقالات پژوهشگران ایرانی در هر یک از دو حوزه موضوعی فوق به ترتیب عبارتند از: مندلی، تویتو و فیسبوک. با توجه به پایین بودن میزان ضریب همبستگی دو متغیر همکاری علمی پژوهشگران و میزان تأثیر تولیدات علمی، به نظر می‌رسد افزایش تعداد نویسندگان مقالات در دو حوزه موضوعی فوق، تأثیر قابل توجهی در نمره آلت‌متریک این مقالات ندارد. نتایج آزمون همبستگی وجود رابطه آماری معنادار و ضعیفی را میان دو متغیر دسترسی آزاد مجلات و میزان تأثیر علمی مقالات (نمره آلت‌متریک) در حوزه علوم اجتماعی نشان می‌دهد. در حالی که در حوزه علوم کامپیوتر رابطه آماری معنی‌دار بین دو متغیر فوق مشاهده نشد. همچنین با توجه به وجود همبستگی بین دو متغیر کیفیت مجلات منتشرکننده مقالات و عملکرد آلت‌متریک آنها در هر دو حوزه موضوعی مورد مطالعه می‌توان نتیجه گرفت مقالات منتشر شده در مجلات با شاخص‌های کیفیت بالاتر، دارای نمره آلت‌متریک بیشتری بوده و از میزان حضور بیشتری در رسانه‌های اجتماعی برخوردار هستند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به اینکه دارا بودن نشانگر شیء دیجیتال جهت رصد و رهگیری مدارک در پایگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات آلت‌متریکس مانند آلت‌متریک اکسپلورر ضروری است، لازم است نشریات علمی بین‌المللی (به ویژه نشریات ایرانی نمایه شده در اسکوپوس) این کد را برای تمامی مقاله‌های خود دریافت کرده و در وب‌سایت خود به اشتراک بگذارند. در این پژوهش تنها مقاله‌های منتشر شده در دو حوزه علوم اجتماعی و علوم کامپیوتر در بازه زمانی ۲۰۱۴-۲۰۱۸ میلادی نمایه شده در پایگاه اسکوپوس مورد مطالعه قرار گرفت. پژوهش‌های آتی می‌توانند در راستای برطرف کردن محدودیت‌های مطالعه جاری، فعالیت آلت‌متریک تولیدات علمی سایر حوزه‌های موضوعی را در بازه‌های زمانی مختلف و با استفاده از داده‌های برگرفته از سایر پایگاه‌های اطلاعاتی و ارائه‌دهندگان خدمات آلت‌متریکس تکرار و نتایج را مقایسه نمایند. مطالعاتی مانند بررسی اعتبار دگرسنجه‌ها، ایجاد ابزارهای گردآوری سنجه‌های مناسب برای پژوهش‌های پژوهشگران ایرانی در وب، و بررسی رفتار اطلاع‌یابی کاربران با دگرسنجه‌ها می‌تواند موضوعات تحقیقاتی بعدی را تشکیل دهد.